

กองทุนพัฒนาชนบทระดับอำเภอกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นางชวนทัศน์ ประไพพิศ

ศูนย์วิทยพัทยาการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-528-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012544

T10299051

AMPHOE DEVELOPMENT FUND AND
POLITICAL PARTICIPATION

Mrs.Chuantas Prapaipis

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กองทุนพัฒนาชนบทระดับอำเภอเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดย

นางชวนทัศน์ ประไพพิศ

ภาควิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

[Signature] คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature] ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรุงฤกษ์ สุภาพ)

[Signature] กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์)

[Signature] กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ม่องแก้ว)

ศูนย์วิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กองทุนพัฒนาชนบทระดับอำเภอกับการมีส่วนร่วมทางการ เมือง
รื่องนิสิต	นางชวนทัศนีย์ ประไพพิศ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจิวิศนาภิรักษ์
ภาควิชา	การปกครอง
ปีการศึกษา	2529

บทคัดย่อ

การพัฒนาชนบทในประเทศไทย ได้ดำเนินการมาช้านานโดยมีเป้าหมายเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของชาวชนบทให้สามารถพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด โดยมุ่งหวังให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และการเมืองการปกครอง และในการพัฒนาท้องถิ่นพบว่าในหมู่บ้านที่ยากจนขาดแคลนเงินทุนในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง รัฐบาลจึงได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาชนบทขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะสนองนโยบายการพึ่งตนเองในชนบท โดยให้ประชาชนควบคุมดูแลกันเอง ดังนั้นวิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งที่จะศึกษาว่า ประชาชนซึ่งเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาชนบทนั้น เป็นผู้ที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและจะสามารถที่จะมีโอกาสเรียนรู้และช่วยเหลือตนเองตามเจตนารมณ์ของโครงการหรือไม่ และคณะกรรมการซึ่งเข้าร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น จะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาโดยการวิจัยทางเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นที่ระเบียบ ทฤษฎี ข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ผลงานวิจัย นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ทำการวิจัยในแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิจัยพบว่าคณะกรรมการบริหารโครงการ รวม 5 โครงการ ซึ่งเป็นชายทั้งหมดมีความรู้ส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา 4 อายุประมาณ 50-59 ปี เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยเป็นผู้ที่อุทิศร่างกาย และเวลาในการดำเนินการโครงการกองทุนพัฒนาชนบทและมีส่วนร่วมในการพัฒนานี้ คณะกรรมการบริหารโครงการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่การริเริ่มจัดทำโครงการ การบริหารโครงการ การติดตามผลการดำเนินการ และจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนานี้ คณะกรรมการบริหาร

๑

ได้มีโอกาสเรียนรู้การช่วยเหลือตนเอง จนสามารถจะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ โดยปราศจากความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นอกจากนั้นการวิจัยยังพบว่าคณะกรรมการบริหารโครงการซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเป็นผู้ที่มีความเข้าใจทางการเมือง มีความสนใจต่อข่าวสารทางการเมือง และมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเป็นผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและได้รับเลือกตั้งมาแล้วทุกคน

ข้อเสนอแนะ นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาชนบทมุ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และมีส่วนร่วมในการเมือง การปกครอง ซึ่งจากการวิจัยนี้พบว่า ประสบความสำเร็จแค่เป็นการประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากคณะกรรมการบริหารโครงการเหล่านี้เปรียบเสมือนผู้นำของชุมชนซึ่งได้เข้ามามีส่วนร่วม แต่หากมีเพียงคนกลุ่มนี้กลุ่มเดียวที่มีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินการในแนวทางนี้เพียงลำพัง ก็อาจจะเป็นการผูกขาดอำนาจและกลายเป็นการแบ่งกลุ่มในหมู่ประชาชน ดังนั้นในการพัฒนา นอกจากจะพัฒนาผู้นำแล้วยังต้องพัฒนาผู้ตามเพื่อให้สามารถควบคุมหรือตรวจสอบผู้นำได้เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่ท้องถิ่นต้องการได้ต่อไป.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Amphoe Development Fund and Political Participation
Name Mrs. Chuantas Prapaipis
Thesis Advisor Associate Professor Withaya Sucharithanarugse, Ph.D.
Department Government
Academic Year 1986

ABSTRACT

The rural development program in Thailand has long been underway. The objectives of such program have been to raise the well-being of rural population economically, socially, and politically. However the people must also be self-dependent in all aspects of development. It is hoped that rural population who take part in community development will also take part in political activities.

In the past, it was discovered that self-development programs which must be locally funded were not successful due to prevalent poverty in most rural communities. In order to solve the problem of the lack of local funding, the government then established Amphoe Development Fund program to be administered by local people, and as such the self-dependent development plan could function.

Therefore, the objectives of this thesis is to study whether the local people involving the administration of Amphoe Development Fund program are actually participating in development program in their own communities and are capable to help themselves as envisaged by the program. Moreover, the study wants to examine the degree of political involvement by these groups of people. As for the methodology, this

8

study has examined the published documents emphasizing the theoretical development, information concerning program activities, and relevant research studies in the past. Furthermore, interviews and other observation have also been made to complete the study.

It can be concluded that, for the 5 Amphoe Development Fund programs, the program administrators, which have been characterized by all males between 50-59 years of age with primary education, have earnestly devoted their time and efforts for the management and need of rural Amphoe Development Fund program. These administrators have been involved in all stages starting from the design of the programs the implementation, and appraisal of the progress. Such extensive and continuous involvements have enable administrators to successfully learn how to develop their own rural communities without assistance from local government officials.

Furthermore, the study has discovered that these administrators have good understanding of local political development and have actively been involved in local political activities. Many of them have run for local administrative positions, and all of them have won the elections for those positions.

For the recommendations for further study, It is advisable that the government should take further steps to develop the program to increase the participations from broader groups of local population. The main reason is not to let these development fund administrators, now leaders in their communities, to monopolize in political and economic controls of the communities, to create the divisions of "groups" among local population. Furthermore, there should be a check-and-balance of power of local leaders so as to enable the rural development programs to achieve objectives as intended.

กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เพื่อประกอบการศึกษาชั้นปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตธนารักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ไต่ถามหาสละเวลาช่วยเหลือแนะนำจนการเขียนวิทยานิพนธ์เสร็จสิ้นสมบูรณ์ลงได้ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ จรูญ สุภาพ ซึ่งกรุณาว่าเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ซึ่งกรุณาว่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าในครั้งนี้

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือในการให้ข้อมูล การให้สัมภาษณ์ และความช่วยเหลือจากท่านอื่น ๆ ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ คุณวัชร วิเชียรแสน คุณรังสฤษดิ์ โพธิ์ฉาย คุณเดลินศักดิ์ บัณฑิตพิสุทธิ์ คุณศวลี ปรัชญนันท์ คุณพจน์ ภูจอมรัตน์ และข้าราชการ ตลอดจนคณะกรรมการบริหารโครงการกองทุนพัฒนาชนบท อำเภอเมือง อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการสัมภาษณ์ และขอขอบคุณผู้รับภาระในการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์นี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ คุณदनอม อยู่ภูากิวงษ์ และ ร.ศ. วิชัย คงเจริญ ผู้บังคับบัญชา ผู้เห็นคุณค่าของการศึกษาและให้การสนับสนุนจนข้าพเจ้าได้มีโอกาสสำเร็จการศึกษา ขอขอบพระคุณ พ.ศ.ท. ทินภัทร กาลังเอก ผู้ให้คำแนะนำในการศึกษาตลอดมา และสุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณวินชัย ประไพพิศ ผู้เป็นกำลังใจ และมีส่วนช่วยเหลืออย่างสำคัญยิ่งจนทำให้ข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษาตามความหวังที่ตั้งไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์นี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้กับบิดามารดาซึ่งข้าพเจ้าอาศัยพักอยู่ตลอดเวลา และขอมอบให้กับมารดาผู้เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญยิ่งในการศึกษาของข้าพเจ้า.

ชวนทัศน์ ประไพพิศ

เมษายน 2530

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ก. ความสำคัญของปัญหา	1
ข. ขอบเขตการศึกษาวิจัย	6
ค. หน่วยงานและพื้นที่ที่จะทำการศึกษา	6
ง. เหตุผลในการเลือกพื้นที่ที่จะทำการศึกษา	7
จ. สมมุติฐานการศึกษา	7
ฉ. แหล่งข้อมูลและวิธีการศึกษา	8
ช. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง	9
ก. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา	9
ข. หลักการและแนวทางการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	14
ค. ขั้นตอนการดำเนินงาน	15
ง. กรอบการวิเคราะห์	18
จ. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	19
ฉ. ขอบเขตการมีส่วนร่วมทางการเมือง	23
บทที่ 3 กองทุนพัฒนาชนบท	28
ก. การบริหารงานกองทุนพัฒนาชนบท	29
ข. อำนาจและหน้าที่	31
ค. รายรับรายจ่ายของกองทุนพัฒนาชนบท	35

ง.	ผู้รับผิดชอบดำเนินการ	38
จ.	การรายงานผลและติดตามผล	54
ฉ.	กองทุนพัฒนาชนบทในจังหวัดร้อยเอ็ด	55
บทที่ 4	การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการบริหาร โครงการพัฒนาชนบทระดมอำเภอบึงสามพัน	59
ก.	โครงการพัฒนาชนบทระดมอำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด	59
ข.	ประวัติผู้ให้การสัมภาษณ์	61
ค.	ความเข้าใจทางการเมือง	63
ง.	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	68
จ.	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น	76
ฉ.	สรุปท้ายบท	83
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	85
ก.	สรุป	85
ข.	ทดสอบสมมุติฐานที่ 1	87
ค.	ทดสอบสมมุติฐานที่ 2	88
ง.	ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	92
ประวัติผู้เขียน	101

รายการตารางประกอบ

	หน้า
ตารางที่ 1 อายุและการศึกษาของคณะกรรมการบริหาร	62
ตารางที่ 2 ภูมิตำแหน่ง	62
ตารางที่ 3 การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	71
ตารางที่ 4 การลงสมัครรับเลือกตั้ง	72

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนภูมิประกอบ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กองทุนพัฒนาชนบท	30
แผนภูมิที่ 2 สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาชนบท	33
แผนภูมิที่ 3 ชั้นตอนการดำเนินงาน	40
แผนภูมิที่ 4 การอนุมัติและเบิกจ่ายเงินยืมสมทบโครงการ	48
แผนภูมิที่ 5 การไต่คืนเงินยืมสมทบ	49
แผนภูมิที่ 6 การรายงาน	53

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย